

Krka – Inovacion në Shërbim të Shëndetit

Krka është një nga prodhuesit më të njohur të barnave gjenerike në Evropë, duke forcuar pozicionin e saj përmes zhvillimit të inovacioneve – me produkte gjenerike inovative. Këto janë barna që përmbajnë të njëjtën lëndë vepruese si produktet origjinale, por ofrojnë vlerë të shtuar, siç është një formë farmaceutike e përmirësuar, një kombinim i lëndëve vepruese, dozë më e thjeshtë ose një sistem administrimi më i përparuar. Gjatë shtatë dekadave, **Krka është shndërruar nga një laborator i vogël në Novo Mesto në një kompani farmaceutike ndërkombëtare që tregton produktet e saj në më shumë se 70 vende në të gjithë botën. Sot, kompania prodhon gati 20 miliardë tableta dhe kapsula çdo vit, me më shumë se 800 specialistë të angazhuar në mbi 170 projekte zhvillimi.**

Një spektër i gjerë inovacioni: nga molekulat e vogla te peptidet

Angazhimi i Krka-s ndaj inovacionit si forca shtytëse e rritjes së saj reflektohet në aktivitetin e tyre të patentave: sipas Zyrës Evropiane të Patentave, me 14 aplikime për patenta të paraqitura në vitin 2024, Krka u rendit e para midis aplikantëve sllovenë. Kompania përqendrohet në barnat që përmbajnë lëndë vepruese të mirë-vendosura me përdorim klinik afatgjatë, si dhe në lëndë vepruese më të reja. Krka vazhdon të prezantojë produkte të reja gjenerike në fusha kyçe terapeutike, duke i kushtuar vëmendje të veçantë barnave të kombinuara, sistemeve të avancuara të administrimit të barnave dhe formave komplekse farmaceutike. Arritjet e tyre në zhvillim përfshijnë nga sinteza inovative e lëndëve vepruese deri te barnat komplekse peptidike, siç dëshmohet nga përfundimi me sukses i zhvillimit të produkteve të para të këtij lloji në kompani. Në të njëjtën kohë, Krka mbetet pragmatike, duke pranuar se molekulat e vogla në forma të ngurta farmaceutike do të vazhdojnë të luajnë një rol vendimtar në të ardhmen. Këto janë të rëndësishme për trajtimin e sëmundjeve më të përhapura të kohës sonë - sëmundjeve kardiovaskulare dhe metabolike, diabetit të tipit 2, duke siguruar gjithashtu akses të gjerë në terapi efektive. Më shumë se 100 milionë pacientë marrin barnat e Krka-s çdo ditë.

Krka ka një rol kryesor në fushën e barnave të kombinuara, të cilat përmbajnë dy ose më shumë lëndë vepruese në një tabletë të vetme. Rëndësia e tyre reflektohet edhe në treguesit e biznesit, pasi më shumë se 150 barna të kombinuara përbëjnë rreth një të tretën e shitjeve totale të Krka-s.

Format komplekse farmaceutike të zhvilluara dhe prodhuara nga Krka janë rezultat i ekspertizës së specializuar dhe teknologjive të avancuara. Tabletat me dy shtresa dhe tabletat me çlirim të modifikuar, përfshirë ato që integrojnë teknologjinë OROS, janë produkte të avancuara që thjeshtojnë dozimin dhe kontribuojnë në trajtim më efektiv. Janë pikërisht inovacionet e këtij lloji që i kanë mundësuar Krkës të jetë e para që lançoi më shumë se 40 barna të reja gjenerike në tregjet kryesore gjatë dekadës së fundit, duke theksuar konkurrueshmërinë dhe shkathtësinë e kompanisë. Forca inovative e Krka-s konfirmohet më tej nga çmimet e Dhomës së Tregtisë dhe Industrisë së Sllovenisë. Me numrin më të lartë të çmimeve të arta në historinë e këtyre çmimeve, kompania ka përforcuar pozicionin e saj si marrësi më i suksesshëm i këtyre njohjeve prestigjioze.

Ky vit nuk bën përjashtim, pasi Krka mori medaljen e artë për një tabletë me dy shtresa që kombinon sartan me çlirim të menjëhershëm dhe indapamid me çlirim të zgjatur për trajtimin e hipertensionit.

Inovacion edhe në veterinari dhe produktet pa recetë

Krka nuk është aktive vetëm në fushën e barnave për përdorim nga njerëzit; ajo zhvillon gjithashtu një program gjithëpërfshirës dhe të mirëkonsoliduar të barnave veterinare. Edhe në këtë fushë, qasja e tyre inovative është e dukshme, veçanërisht në zhvillimin e formave të reja farmaceutike që lehtësojnë dozimin dhe administrimin. Veçanërisht të suksesshme janë tabletat për typëse për qentë dhe macet, të krijuara për të trajtuar infeksionet parazitare dhe sëmundje të tjera të zakonshme të kafshët shtëpiake. Tabletat e për typshme dhe me shije të këndshme për kafshët ua bëjnë shumë më të lehtë pronarëve administrimin e barnave, pasi kafshët i pranojnë ato më lehtë – madje shpesh me dëshirë. Me portofolin e saj të gjerë të produkteve veterinare - nga antibiotikët dhe antiparazitaret deri te suplementet e vitaminave dhe mineraleve - Krka i përgjigjet nevojave si të blegtorëve, ashtu edhe të pronarëve të kafshëve shtëpiake. Për të mbështetur rritjen e këtij segmenti, kompania ka rritur kapacitetet prodhuese në vendet e saj të prodhimit, përfshirë ato në Kroaci, duke mundësuar reagim më të shpejtë dhe më fleksibël ndaj kërkesave të tregut. Në këtë mënyrë, Krka plotëson misionin e saj *Të jetosh një jetë të shëndetshme* me kujdes për shëndetin e kafshëve, duke kontribuar kështu edhe në ushqim të sigurt dhe një mjedis të shëndetshëm.

Qasja inovative e Krka-s është gjithashtu e dukshme në prodhimin e produkteve pa recetë, ku përdoren metoda moderne si teknologjia e vazhdueshme, për shembull në prodhimin e tabletave që mbahen në gojë.

Integrimi vertikal: një emërues i përbashkët i cilësisë dhe reagimit

Një nga avantazhet strategjike kryesore të Krka-s është integrimi vertikal. Zhvillimi dhe prodhimi i barnave kryhen plotësisht brenda kompanisë, ku shumica e aktiviteteve zhvillohen në një vend të vetëm. Pothuajse të gjitha fazat bashkohen nën një çati: nga sinteza e lëndëve vepruese në fabrikat kimike të Krka-s, deri te prodhimi i formave të gatshme farmaceutike, kontrolli i cilësisë dhe shitjet nën markat e Krka-s. Ky model mundëson ndërveprim të ngushtë midis zhvillimit dhe prodhimit dhe, mbi të gjitha, një përgjigje të shpejtë ndaj një game të gjerë sfidash. I kombinuar me cilësi të lartë të garantuar, ai mundëson gjithashtu hedhjen më të shpejtë në treg të produkteve të reja. Modeli i biznesit i integruar vertikalisht nxit gjithashtu inovacionin, pasi ofron një pasqyrë gjithëpërfshirëse të të gjithë ciklit jetësor të produktit, nga eksperimentet fillestare laboratorike deri te raftet e farmacive. Kjo, nga ana tjetër, mbështet përputhjen efektive të kërkesave të patentave, zhvillimit, rregulloreve dhe të tregut. Përmes integrimit vertikal, Krka ndërton ekspertizë të vlefshme të brendshme dhe siguron pavarësi nga furnizuesit e jashtëm. Kontrolli i plotë mbi proceset kontribuon gjithashtu në një furnizim të besueshëm të barnave dhe forcon reputacionin e produkteve të Krka-s midis profesionistëve të kujdesit shëndetësor dhe përdoruesve.

Një shembull i mirë që ilustron rëndësinë e njohurive dhe standardeve më të larta të cilësisë së Krka-s janë barnat që përmbajnë sartan. Pas shtrëngimit të kërkesave rregullatore (uljes së kufijve të pranueshëm për papastërtitë), shumë konkurrentë u tërhoqën nga tregu, ndërsa Krka demonstroi besueshmërinë e saj dhe ka mbetur një furnizues i qëndrueshëm në të gjitha tregjet e saj. Sinteza e brendshme e lëndëve vepruese, njohuritë gjithëpërfshirëse të procesit dhe, mbi të gjitha, metodat analitike të besueshme për të demonstruar në mënyrë të padiskutueshme cilësinë, kanë qenë dhe vazhdojnë të jenë baza për sigurimin e furnizimit me barna të sigurt.

Për Krka-n, ky shembull nuk ishte vetëm një provë e aftësisë operationale, por edhe një konfirmim se investimi në kapacitetet e tyre dhe në pajisjet kërkimore të teknologjisë së fundit është i vlefshëm - dhe se investime të tilla vlerësohen si të rëndësishme nga sistemet e kujdesit shëndetësor, autoritetet rregullatore dhe, më e rëndësishmja, nga përdoruesit e produkteve të tyre.

Digjitalizimi dhe inteligjenca artificiale

Zhvillimi modern farmaceutik është i vështirë të imagjinohet pa digjitalizimin dhe përdorimin e teknologjive të avancuara të informacionit, dhe Krka po ndjek gjithashtu këtë rrugë. Objektivat e tyre strategjike theksojnë shfrytëzimin e potencialit të dixhitalizimit në të gjitha nivelet e biznesit. Kjo përfshin integrimin e mjeteve dhe proceseve digjitale në të gjitha shërbimet e kërkimit, zhvillimit, prodhimit dhe mbështetjes. Në laboratorët e tyre, Krka përmirëson vazhdimisht mjetet digjitale siç janë fletoret elektronike të laboratorit dhe një sistem gjithëpërfshirës të menaxhimit të informacionit laboratorik, ndërsa prezanton edhe zgjidhje të reja. Transformimi digjital i kompanisë përqendrohet në përmirësimin e proceseve dhe zbatimin e zgjidhjeve që do të kontribuojnë në rritjen e efikasitetit dhe cilësisë afatgjatë. Theks i veçantë i kushtohet mjeteve të inteligjencës artificiale. Ekspertët e Krka-s kanë zhvilluar tashmë modele të thelluara të të mësuarit për analizimin e imazheve mikroskopike, të cilat mundësojnë karakterizim më të saktë dhe më të shpejtë të komponentëve, duke hapur rrugën për inovacione të ardhshme. Algoritmet e të mësuarit automatik përdoren gjithnjë e më shumë për të parashikuar stabilitetin e lëndëve vepruese dhe stabilitetin afatgjatë të barnave - një nga drejtimet kryesore të zhvillimit në të cilat studiuesit e Krka-s janë të angazhuar në mënyrë aktive. Digjitalizimi i proceseve operationale përfshin gjithashtu menaxhimin efektiv të teknologjisë së informacionit në përputhje me standardet rregullatore, i cili është thelbësor për sigurimin e gjurmueshmërisë dhe sigurisë së të dhënave. E gjithë kjo tregon se Krka po ndërton në mënyrë sistematike bazat për Industrinë 4.0 brenda sektorit farmaceutik.

Fokusi në trajtimin e sëmundjeve kronike dhe kujdesin ndaj pacientëve

Sëmundjet më të zakonshme të kohës sonë janë kryesisht sëmundje kronike, të lidhura ngushtë me stilin e jetesës së pashëndetshme, stresin dhe plakjen e popullsisë: sëmundjet kardiovaskulare, diabeti, çrregullimet e sistemit nervor qendror (depresioni, lodhja), obeziteti dhe kanceri. Nuk është rastësi që Krka i adreson të gjitha këto fusha - pothuajse në këtë renditje. Një faktor thelbësor në trajtimin e suksesshëm është aderenca e pacientit ndaj terapisë, d.m.th. për të ndjekur në mënyrë të rregullt terapinë e përshkruar. Të dhënat tregojnë se më shumë se 50% e të rriturve duhet të marrin barna rregullisht, dhe mbi 75% marrin dy ose më shumë barna çdo ditë. Për këtë arsye, Krka zhvillon një gamë të gjerë produktesh farmaceutike që e lehtësojnë ndjekjen e terapisë. Tabletat e kombinuara të përmendura më sipër për hipertensionin dhe diabetin u mundësojnë pacientëve të marrin një tabletë të vetme në vend të dy ose tre, duke përmirësuar kështu përdorimin e rregullt dhe efikasitetin e trajtimit. Krka prodhon një gamë të gjerë barnash për sëmundjet kardiovaskulare në doza të ndryshme, duke i mundësuar mjekëve individualizimin e terapisë sipas nevojave të çdo pacienti, gjë që rrit më tej efikasitetin dhe sigurinë e trajtimit. Në trajtimin e diabetit, krahas barnave moderne orale me efikasitet të dëshmuar, Krka po zhvillon gjithashtu një klasë të re barnash - mimetikë të inkretinës. Duke vepruar kështu, kompania po kontribuon aktivisht në trendin global drejt trajtimit të diabetit dhe obezitetit me barna terapeutike më të avancuara.

Një segment i veçantë përfshin barnat për çrregullimet e sistemit nervor qendror (depresioni, ankthi, sëmundjet psikiatrike dhe neurodegenerative). Edhe në këtë fushë, Krka sjell risi – për shembull, vortiooksetinë për trajtimin e depresionit, një barnë që vepron njëkohësisht në disa mekanizma dhe mundëson një trajtim më të avancuar të formave të rënda të depresionit. Në onkologji, Krka ka marrë autorizimet e tregtimit për pomalidomid për trajtimin e mielomës multiple, duke dëshmuar se kompania nuk i shmanget as sfidave më të vështira. Këtë vit, Krka mori çmimin e argjendtë nga Dhoma e Tregtisë dhe Industrisë së Sllovenisë për këtë produkt. Në të njëjtën kohë, Krka ndjek vazhdimisht objektivin e saj kryesor - rritjen e aksesueshmërisë së trajtimit. Me futjen e versioneve gjenerike, kostot zakonisht ulen, duke i bërë barnat më bashkëkohore të aksesueshme për një pjesë më të gjerë të popullsisë.

Qëndrueshmëria si pjesë integrale e inovacionit

Fokusi kryesor është te pacientët dhe furnizimi i pandërprerë me barna gjenerike inovative, cilësore dhe me kosto të përballueshme. Megjithatë, për Krka-n, inovacioni nuk nënkupton vetëm zhvillimin e barnave të reja, por edhe një angazhim të fortë ndaj zhvillimit të qëndrueshëm dhe reduktimit të gjurmës së karbonit. Kompania e ka ndjekur këtë objektiv prej shumë vitesh përmes projekteve të shumta mjedisore dhe përmirësimeve të vazhdueshme në proceset e prodhimit. Që tre dekada më parë, Krka ndërtoi një impiant shumë efikas për trajtimin e ujërave të ndotura në Novo Mesto, dhe struktura të ngjashme janë vendosur në vendet e tyre të prodhimit në Kroaci dhe në Federatën Ruse.

Strategjia e qëndrueshmërisë së Krka-s thekson integrimin e këtyre aspekteve në qeverisjen korporative dhe proceset e marrjes së vendimeve. Kjo nënkupton se projektet vlerësohen gjithashtu për ndikimin e tyre në mjedis dhe në shoqëri. Veçanërisht e rëndësishme është lidhja e ngushtë e këtyre parimeve me inovacionin. Përveç avantazheve të përmendura më parë që sjellin barnat e kombinuara për pacientët, konsumi më i ulët i materialeve të përdorura për to ka gjithashtu një ndikim pozitiv në mjedis. Krka e konsideron qëndrueshmërinë si një pjesë integrale të inovacionit: sipas ekspertëve të saj, inovacioni më i mirë është ai që mundëson prodhimin e një barne me cilësi të lartë përmes një procedure sa më të thjeshtë, me koston më të ulët dhe me ndikimin minimal ndaj mjedisit. Kjo mënyrë e të menduarit i ka sjellë kompanisë gjithashtu vlerësime për përkushtimin e saj ndaj mbrojtjes së mjedisit.

Nga një laborator vendas në një lider global

Një përmbledhje e arritjeve të Krka-s gjatë të gjitha dekadave të ekzistencës së saj tregon një progres dhe zhvillim mbresëlënës. Ashtu si cilësia, edhe këto arritje nuk janë rezultat i rastësisë, por i një vizioni strategjik dhe i investimeve të vazhdueshme në dije. Kompania, e themeluar në vitin 1954 nga Boris Andrijanič si një laborator i vogël farmaceutik, është rritur vazhdimisht dhe me kujdes me kalimin e kohës. Që në vitet 1970 dhe 1980, Krka nisi eksportimin e produkteve të saj dhe krijoi prodhimin e vet të API-ve, i cili ishte një hap kryesor për një kompani gjenerike të asaj kohe. Në vitet që pasuan, Krka zgjeroi portofolin e saj duke përfshirë barna si inhibitorët ACE, statinat dhe produktet gastroenterologjike, ndërkohë që hapi edhe degët e saj jashtë Sllovenisë. Në fillim të mijëvjeçarit, kompania rriti ndjeshëm investimet në kapacitete të reja prodhuese dhe në infrastrukturë kërkimore - disa qendra zhvillimi dhe kontrolli u ndërtuan në selinë qendrore në Ločna. Qendra më e fundit, e katërta, e hapur në vitin 2019, shtrihet në 18,000 metra katrorë në tetë kate dhe është e pajisur me laboratorë dhe infrastrukturë teknologjike të teknologjisë së fundit. Ky investim, me vlerë 55.6 milionë euro, pothuajse dyfishoi kapacitetet kërkimore të Krka-s dhe forcoi më tej shtyllën e zhvillimit të kompanisë, duke e mbajtur atë të lidhur ngushtë me trendet globale.

Fuqia punëtore e Krka-s është zgjeruar ndjeshëm si në numër ashtu edhe në diversitetin e profileve profesionale - nga një grusht farmacistësh dhe kimistësh në ditët e para të saj në më shumë se 13,000 punonjës të Krka-s sot.

Që përmirësimi i vazhdueshëm i njohurive shkon paralelisht me adoptimin e teknologjive të reja u demonstrua kur Krka u bë një nga kompanitë e para në rajon që zotëroi teknologjitë e mikrokapsulimit dhe peletizimit dhe që zhvilloi kapsula që përmbajnë peleta me çlirim të modifikuar. Sot, Krka renditet ndër kompanitë kryesore farmaceutike në zhvillimin dhe prodhimin e peletave.

Krka renditet rregullisht e para ndër prodhuesit e barnave gjenerike që sjellin risi të rëndësishme sapo e lejon mbrojtja e patentës. Këtë e konfirmojnë arritjet në treg: shumë prej barnave të Krka-s janë ndër markat farmaceutike më të njohura në kategoritë e tyre në Evropën Qendrore dhe Lindore. Enalapriili dhe perindopriili i Krka-s janë konsideruar standarde të arta në trajtimin e sëmundjeve kardiovaskulare për dekada të tëra. Ky trend pritet të vazhdojë edhe në të ardhmen, me 10 deri në 20 produkte të reja që hyjnë në treg çdo vit nga linja e zhvillimit të Krka-s. Vetëm në vitin 2024, Krka mori autorizimet e tregtimit për 22 produkte të reja dhe ka kryer më shumë se 1,000 procedura regjistrimi në mbarë botën. Me këtë ritëm inovacioni, kompania vazhdon të forcojë pozicionin e saj global midis prodhuesve kryesorë të barnave gjenerike.

E ardhmja e industrisë farmaceutike – barna inovative me akses të gjerë

Ndërsa bota po përballet me një përhapje në rritje të sëmundjeve kronike dhe plakjes së popullsisë, kërkesa për barna po rritet më shpejt sesa kompanitë farmaceutike mund t'i zhvillojnë ato. Në këtë periudhë të progresit shkencor me ritme të përshpejtuara, të shoqëruar me ndryshime të thella teknologjike dhe tronditje gjeopolitike, përgjigjja e Krka-s është e qartë: investim në njerëz dhe shkencë, i mbështetur nga mjetet dixhitale. Inovacioni nuk është privilegj vetëm i kompanive origjinale – Krka dëshmon se edhe industria farmaceutike gjenerike mund të jetë inovative dhe e qëndrueshme.

Në Krka besojnë se ekspertët që zhvillojnë barna gjenerike inovative do të vazhdojnë të integrojnë me sukses pajisjet kërkimore më të avancuara, zbulimet më të fundit shkencore dhe mjetet e inteligjencës artificiale në punën e tyre, duke qenë të vetëdijshëm se arritjet e jashtëzakonshme do të varen ende nga njohuritë dhe kreativiteti i tyre.

Krka është sinonim i një kompanie që ushqen njohuritë e ekspertëve sllovenë dhe kapërcen kufijtë kombëtarë, duke dëshmuar se industria farmaceutike mund të kombinojë me sukses performancën ekonomike, përsosmërinë shkencore dhe përgjegjësinë sociale.